

**Agencija za pošto in elektronske
komunikacije Republike Slovenije**

Stegne 7, p.p. 418

1001 Ljubljana

Št. dopisa: 53/2013 - MD

Datum: 08.11.2013

Opravična številka: 38144-7/2013!**PREDMET: Pripombe in predlogi na osnutek informativnega
memoranduma**

ZVEZA: Poziv objavljen na spletni strani Agencije, dne 20.9. 2013

Spoštovani!

Družba Tušmobil d.o.o. (v nadaljevanju: Tušmobil) v skladu s pozivom Agencije za pošto in elektronske komunikacije RS (v nadaljevanju: Agencija ali APEK), v nadaljevanju podaja pripombe in predloge na Osnutek Informativnega memoranduma za javni razpis za dodelitev radijskih frekvenc za zagotavljanje javnih komunikacijskih storitev v radiofrekvenčnih pasovih 800 MHz, 900 MHz, 1800 MHz, 2100 MHz in 2600 MHz, z javno dražbo (v nadaljevanju: "Osnutek")

I. UVOD

Družba Tušmobil je izrazito zadržana do APEKove predlagane oblike in pogojev izvedbe javne dražbe, razloge in pomisleke pa navajamo kot sledi.

- Predlagana mega (oz. več-pasovna) dražba, ki vključuje dražbo vseh frekvenčnih pasov, prestavlja ogromno tveganje za vse mobilne operaterje, ki trenutno upravljajo s spektrom na frekvenčnem pasu 900 MHz in 1800 MHz. To tveganje izhaja iz neposredne odločitve Agencije, da v dražbo vključi tudi frekvenčni spekter, ki bo na voljo komaj leta 2016. Ta spekter je ključnega pomena za tekoče poslovanje mobilnih operaterjev vse do datuma poteka odločb, t.j. do leta 2016. Če katerikoli od obstoječih mobilnih operaterjev, ki upravljajo s tem spektrom, na dražbi ne bo uspel pridobiti kritične mase za nemoteno delovanje in servisiranje svojih končnih uporabnikov za storitve na teh frekvenčnih pasovih, to pomeni konec poslovanja operaterja in s tem preprosto prenehanje zagotavljanja

storitev več stotisočim slovenskim uporabnikom. Nezanemarljivo dejstvo je, da je Tušmobil vstopil na trg konec leta 2007 in da ravno mineva šesto leto od pričetka nujenja storitev. Tušmobil se je zavestno odločil, da bo vstopil na trg kljub dejstvu, da mu frekvence potečejo leta 2016. Dobrih 8 let (2007-2016) je za povrnitev investicije v tretjega mobilnega operaterja primerjalno gledano izjemno kratko obdobje. Tušmobil je temu časovnemu razponu prilagodil poslovni načrt in potrebne investicije do konca leta 2016. Z veliko zaskrbljenostjo ugotavljamo, da odločitev APEK-a, da izpelje dražbo določenih frekvenc (900MHz in 1800 MHz) dve leti pred potekom veljavnosti, pod predlaganimi pogoji (100% depozit) neposredno in v veliki meri posega v načrtovane denarne tokove podjetja in na osnovi tega načrtovanega administrativnega ukrepa, ki ga pravila dražbe postavljajo skrajšuje predviden čas za povrnitev investicije za dve leti. Predlog, da se plačilo za frekvence zahteva 2 leti pred njihovim potekom oz. se za njih zahtevajo 100% vnaprejšnji depoziti nedvomno določene konkurente postavlja v privilegiran položaj. Takšne odločitve APEK-a bi imele elemente omejevanja trga z oblastnimi akti in dejanji, kar je v nasprotju Zakonom o preprečevanju omejevanja konkurence (ZPOMK-1), zlasti z 66. členom ZPOMK-1. Odločitev APEK-a, da na dražbi podeli vse pasove hkrati spoštujemo, vendar smo prisiljeni, da dražbi pod temi pogoji delno nasprotujemo in pozivamo APEK k spremembam določenih predlaganih pravil, ki bodo predstavljene v nadaljevanju. Spremembe pogojev dražbe utemeljujemo z naslednjimi argumenti:

- o Narava poslovanja mobilnega operaterja da, da v prvih letih poslovanja ustvarja izgubo, ki jo pokriva z dobički v letih proti izteku veljavnosti odločbe. Tudi v primeru Tušmobila je sosledje dogodkov enako. Tušmobil od 4. kvartala 2012 ustvarja dobiček in vsak kvartal, ko je možna akumulacija dobička, je za Tušmobil izjemnega pomena in predstavlja pomemben del planiranih sredstev za plačilo za učinkovito rabo omejene naravne dobrine.
- o Zahtevani depoziti v višini 100% zneska lahko Tušmobil izločijo iz dražbe, saj je pridobivanje virov na finančnem trgu zaradi vsesplošne makroekonomske situacije v Sloveniji oteženo, Tušmobil pa potrebuje še leto in pol, da finančni javnosti z dvema zaporednima letoma (2013 in 2014) s pozitivnim in rastočim čistim poslovnim izidom dokaže finančno stabilnost in s tem pridobi lažji dostop do finančnih virov, kar je ključnega pomena. Sredstva je za tak projekt sredstva nemogoče v celoti zbrati le z denarnim tokom iz poslovanja. To APEK-u glede na obsežne analize trga, ki jih agencija opravlja, ne more biti neznano, zato je še tolikanj manj razumljivo, zakaj so pravila dražbe določena na opisan način.
- o Podjetjema Telekom Slovenije d.d. in Simobil d.d. je APEK v letu 2013 omogočil, da frekvenčne pasove na 900 MHz podaljšata za dve leti in osem mesecev v primeru Telekoma Slovenije ter dve leti in

dva meseca v primeru Simobila. Zahtevano plačilo v letu 2014 za oba operaterja predstavlja relativno manjši del njihovega denarnega toka iz poslovanja in ne bi smelo predstavljati večje ovire pri realizaciji plačila. S podaljšanjem ODRF 900MHz sta tako oba operaterja dobila možnost za dodatno akumulacijo dobička in dodatno krepitev finančne moči v primerjavi s Tušmobilom. Tušmobil namreč možnosti za podaljšanje ODRF na 900MHz nima. Načrtovan pogoj na dražbi, da zahteva 100% plačilo za frekvenčni pas na 900MHz, ima za posledico, da finančni položaj Tušmobila, v primerjavi s Telekomom Slovenije in Simobilom, še dodatno oslabi. Nad (i) *izvedenim ukrepom*, s katerimi APEK krepi finančno moč dveh največjih operaterjev (podaljšanje frekvenc) in (ii) s *predlaganim pravilom dražbe* (100% depozitom), ki slabi finančno moč tretjega operaterja, v Tušmobilu ne moremo biti navdušeni. Dva ukrepa bi nedvomno bila v nasprotju s 66. členom ZPOmK-1, ki v 5. alineji prve točke prepoveduje, da nosilec javnega pooblastila (APEK) s posamičnimi dejanji določenemu podjetju neutemeljeno zagotavlja privilegiran položaj pri poslovanju na trgu. Predlagani ukrepi lahko imajo za trg mobilne telefonije nepopravljive posledice in zmanjšajo konkurenčnost slovenskega telekomunikacijskega trga, ki je v primerjavi z ostalimi trgi v EU še vedno med manj konkurenčnimi. Šele vstop Tušmobila na trg je konkurenčno sliko nekoliko izboljšal. Na primeru Avstrije, ki je primer slabe prakse, je razvidno kaj se lahko na dražbi zgodi, ko en operater izrabi svojo finančno moč in pokupi več kot polovico razpoložljivih frekvenc, obenem pa tudi nazorno ilustrira obnašanje dominantnih, kapitalsko močnih operaterjev, ki so tudi za ceno izredne redukcije bonitete (boniteta obveznic Telekoma Avstrije je bila zreducirana na "junk" status) pripravljene plačati enormne zneske, v škodo manjših operaterjev.

- Skoraj vse dražbe, z izjemo Francije in Nizozemske v EU so se zaključile tako, da niso privabile novih infrastrukturnih vstopnikov. Še tam, kjer so se novi vstopniki pojavili, so bili pred dražbo prisotni kot kabelski operaterji in/ali virtualni mobilni operaterji, kjer pa motiv za pridobitev frekvenc večinoma niti ni bil izgradnja infrastrukture. Verjetnost, da bo dražba privabila novega vstopnika v Sloveniji je glede na izkušnje v EU nizka. Glede na specifične Republike Slovenije bi tako izrinjanje manjših operaterjev ne povzročilo vstopa novih, temveč bi postavilo trg elektronskih komunikacij nazaj v duopol.
- Sredstva od dražbe, ki jih bo prejel proračun Republike Slovenije, bodo manjša, če bo APEK vztrajal pri teh pogojih dražbe. Tušmobil lahko prispeva v proračun bistveno več, če bi imel možnost, da za frekvence plača po datumu njihovega poteka oz. v letnih obrokih.

Obseg razpoložljivih finančnih resursov v začetku leta 2014 je bistveno nižji kot obseg planiranih razpoložljivih sredstev do leta 2016 ali dlje. Za Republiko Slovenijo bi bila velika škoda, da z zahtevo po 100% depozitih in kratkih rokih plačila zbere manj sredstev za državni proračun kot bi ga lahko, če bi roki plačila in depoziti bili porazdeljeni v več let.

- Na dražbi obstaja za vse operaterje določeno tveganje, s tem da je tveganje za manjše operaterje nesorazmerno višje kot za velike operaterje. Obseg dražbe, izbira formata dražbe (CCA), drastične zahteve za depozite in plačilni pogoji dajejo prepričljivo prednost finančno močnejšim (večjim) operaterjem. Simbolični posegi v rezervacijo frekvenčnega spektra na pasu 800 MHz in določitev spektralnih kap ne popravi ravnovesja, ki se odločno nagiba v prid dvema operaterjema, ki sta zaradi svojega dolgega delovanja na mobilnem trgu in ustvarjanju dobička finančno močnejša kot tretji in četrti operater. Trenutna pravila dražbe, ki so navedena v informativnem memorandumu favorizirajo družbo Telekom Slovenije d.d. pred družbo Si.mobil d.d., oboji, tako Telekom Slovenije kot Si.mobil, pa imajo s takšnimi pravili dražbe ogromno prednost pred Tušmobilom. Depoziti in plačilni pogoji so prav tako nepošteni do ostalih potencialnih vstopnikov oz. dražiteljev. Nepredstavljivo je, da bi nov vstopnik za pas 900 MHz ali 1800 MHz moral plačati v letu 2014, v uporabo pa bi ga dobil šele v letu 2016.
- Da se zagotovijo bolj pravični in enaki konkurenčni pogoji med operaterji, je potrebno narediti določene spremembe predlaganih pravil iz Osnutka, saj v nasprotnem primeru obstaja velika nevarnost, da bo mega dražba na koncu dala takšne rezultate, ki bodo trajno in nepopravljivo izkrivili konkurenco na trgu mobilnih storitev. Spremembe pravil dražbe so zlasti potrebne za **a) odstranitev možnosti dveh največjih operaterjev, da sodelujete v protikonkurenčnih ponudbah** in **b) zmanjšanje vpliva ukrepov, ki finančno slabijo manjše ponudnike in jim onemogoča, da ponudijo svoje prave vrednosti za zelen spekter. S tem mislimo predvsem višino depozitov in plačilne roke.**

Začetek poslovne skrivnosti družbe Tušmobil:

Konec poslovne skrivnosti družbe Tušmobil.

Za odpravo opisanih neravnovesij in neskladjem z zakonom pri pravilih dražbe ter v izogib protikonkurenčnim učinkom, ki bi jih taka dražba lahko imela, predlagamo naslednje spremembe:

- 1. 900 MHz frekvenčni pas.** Revidirati je potrebno omejitve ponudb, da se odpravijo možnosti za protikonkurenčno ponudbo dveh največjih operaterjev. Obstaja več pristopov, ki jih lahko APEK izbere:
  - **Rezervacija spektra.** APEK lahko podobno kot za frekvenčni pas 800 MHz uvede rezervacijo 2 x 10 MHz spektra za manjše operaterje in nove vstopnike na trg.
  - **Velikost lotov in zmanjšanje frekvenčnih kap.** APEK bi lahko zmanjšal velikost lota na 2 x 2,5 MHz, kar pomeni, da bi lahko operaterji dražili in pridobili njihovo trenutno kapaciteto na spektru. Z vzpostavitvijo spektralne kape 2 x 12,5 MHz na 900 MHz bi onemogočili previsoke ponudbe protikonkurenčnega značaja.

Prosimo, da upoštevate, noben izmed navedenih predlogov ne predstavlja posebnega obravnavanja družbe Tušmobil, (ti ukrepi ne omejujejo nobenega manjšega dražitelja), temveč želi samo doseči zaščito proti protikonkurenčnim ponudbam dveh največjih operaterjev.

- 2. Ostale spektralne kape in rezervacije.** Družba Tušmobil predlaga tudi ostale spektralne kape, ter rezervacijo spektra in predloge, ki bi postavili

manjše operaterje pri draženju v bolj enakovreden položaj kot prva dva operaterja.

- **Frekvenčni pas 800 MHz.** Predlagana rezervacija 2 x 10 MHz spektra je pomembna, ker onemogoča prvima dvema operaterjema prevlado nad tem pomembnim frekvenčnim spektrom. APEK bi lahko na tem frekvenčnem pasu postavil tudi splošno frekvenčno kapo 2 x 10 MHz za vse dražitelje, tako kot se je to pogosto uporabljalo pri avkcijah v Evropi.
- **Frekvenčni pas 1800 MHz in 2600 MHz na FDD.** Postavljena spektralna kapa 2 x 30 MHz na 1800 pasu in celotna spektralna kapa za vse pasove 2 x 105 MHz FDD je po mnenju Tušmobila postavljena previsoko oz. preveč ohlapno. Tako ohlapne spektralne kape odpirajo možnost, da prva dva operaterja s svojo finančno močjo prevladata oz. zvišujeta ceno spektra na teh pomembnih LTE pasovih, z namenom da izločita manjše operaterje. **Družba Tušmobil predlaga frekvenčno kapo 2 x 50 MHz na frekvenčnih pasovih 1800 MHz in 2600 MHz FDD.**
- **Spektralna kapa na frekvenčnih pasovih pod 1GHz** APEK bi lahko uvedel omejitve velikosti spektralne kape na 2 x 22,5 MHz.
- **Spektralna kapa za nižje pasove za dva dražitelja.** APEK bi lahko uvedel omejitve zmagovalcem in določitev cen CCA, ki bi odpravila vse možne rezultate (oz. izzide), kjer bi dva dražitelja pridobila več kot 2 x 45 MHz v frekvenčnih pasovih pod 1 GHz.

3. Depozit. Zahteva, da mora dražitelj kadarkoli zagotoviti polog, ki pokriva 100% njihove najvišje ponudbe je skrajno neprimerna v okviru »multi-band« CCA avkcije, kjer lahko ponudbe dražiteljev predstavljajo zelo velik del končne vrednosti frekvenčnega spektra, katerega del bo na voljo šele leta 2016. Če bo obveljalo to pravilo, manjši dražitelji kot je Tušmobil, ne bodo mogli ponuditi prave vrednosti svojih ciljnih paketov, zaradi kratkoročnih omejitev financiranja. To pravilo spodkopava celotno podlago za uporabo formata CCA dražbe, ki lahko prinese učinkovit izid samo, če dražitelji lahko dražijo za ceno in pri tem niso omejeni s svojim proračunom oz. finančnimi resursi. Dodatno pa opozarjamo na neskladje z zakonom (ZPOMK-1), saj se z zahtevo po depozitih dve leti pred potekom obstoječih ODRF določenim

operaterjem neutemeljeno zagotavlja privilegiran položaj (akumulacija dobička). **Družba Tušmobil predlaga, da se pri javni dražbi zagotovi depozit v višini 20% kritja celotne ponudbe dražitelja, kar zadostuje za preprečevanje neresnih ponudb in tveganja neplačil.**

4. Plačilni pogoji. 100% plačilo vnaprej je v primeru multi-band dražbe zelo nepraktično in ogroža konkurenco na sami dražbi, sploh če gre za pasove, ki bodo zasedeni do leta 2016. To pravilo očitno postavlja velika dva operaterja, ki imata dostop do velikih kapitalskih rezerv, v privilegiran položaj, medtem ko manjši akterji ne bodo mogli ponuditi zneska, ki bi ga ob upoštevanju bolj fleksibilnih pravil financiranja lahko. Obenem se jih dodatno omeji in se jim prepreči akumulacija dobička. Smatramo, da je to pravilo v nasprotju z 66.členom ZPOmK-1. Finančni vzvod dveh največjih operaterjev je prav tako lahko kontraproduktiven tudi z vidika maksimizacije kratkoročnega prihodka iz naslova frekvenc, saj je izrinjanje konkurence z zviševanjem cene za frekvence najcenejša in najbolj gotova strategija dominantnih operaterjev, kljub temu pa je zaradi izredne asimetrije finančnega zaledja cena, ki bi jo morala navedena operaterja plačati za izrinjanje nižja od cene, ki bi jo ob bolj konkurenčnih pravilih dražbe iztržila Agencija. Tušmobil podpira multi-band dražbo samo v primeru, če vse obveznosti nastopijo ob dejanskem izteku frekvenc, kar je tudi obenem pravično in logično. Dejstvo, da plačilna obveznost nastopi dve leti preden se izteče veljavnost frekvenc oz. se sploh začne uporabljati frekvenčni spekter je nesprejemljivo in diskriminira operaterja, ki je še v investicijskem ciklusu in šele relativno kratek čas akumulira dobičke, medtem ko prva dva operaterja akumulirata sorazmerno višje dobičke že nekaj let. Za mobilne operaterje je specifično, da v začetnem obdobju svojega poslovanja investirajo zajetna sredstva v izgradnjo omrežja in prva leta poslovanja delujejo z izgubo. Tretji vstopniki na trg mobilnih komunikacij praviloma dosegajo pozitivne EBITDA stopnje med četrtem in petim letom delovanja na trgu, EBITDA marža in donosno poslovanje pa se praviloma stabilizira v šestem letu delovanja. Pri Tušmobilu je bila EBITDA pozitivna stopnja dosežena že po tretjem letu poslovanja in je v primerjavi s tretjimi vstopniki na trg mobilnih komunikacij v prednosti, vendar ima Tušmobil tudi manj časa, da povrne investicijo, saj je 1.6.2006 nasledil frekvence od družbe Western Wireless International in jih bo imel možnost uporabljati manj kot 10 let. Za mobilnega operaterja je torej izjemnega pomena obdobje po petem letu vstopa na trg, saj dobički, ki se akumulirajo v tem obdobju služijo za povrnitev investicij v začetnem obdobju delovanja in za prihodnje investicije. Na podlagi postopkov v drugih evropskih državah, kjer so regulatorji obravnavali to vprašanje, **družba Tušmobil predlaga da se dražiteljem ponudi možnost takojšnjega plačila vrednosti ali plačila v mesečnih obrokih. V primeru obročnega plačila predlagamo vnaprejšnje plačilo stroškov v višini 20%, ostalih 80% se razporedi za obdobje 8 let, kot v primeru Danske.**

5. Informacijska politika. Medtem ko za predlagan format CCA dražbe na splošno veljajo enaka pravila kot so se uporabljala v drugih državah, se predlagana informacijska politika v informacijskem memorandumu precej razlikuje od ostalih evropskih informacijskih politik. Države kot so npr. Švica,

Danska, Velika Britanija in Nizozemska so ob koncu vsake ure v krogu objavile zbirne podatke o povpraševanju, medtem se je APEK odločil, da se te informacije objavijo komaj po zadnjem krogu ure. APEK ni navedel nobene utemeljitve zakaj se je odločil za tak pristop, čeprav bo ta odločitev povzročila zmanjšani obseg ugotavljanja cen, kar je še posebej pomembno za nove LTE frekvenčne pasove. **Družba Tušmobil predlaga preusmeritev na klasično informacijsko politiko, za agregacijo podatkov o povpraševanju po vsakem objavljenem krogu, tako kot se je uporabljalo v večini drugih CCA dražbah po vsem svetu. Zato menimo, da APEK ne bi smel uporabiti prakse, ki je bila uporabljena le v Avstriji, saj je očiten zgled prakse, ki ni dala pozitivnih rezultatov.**

6. Izklicne cene. Družba Tušmobil se zaveda, da izklicne cene igrajo pomembno vlogo pri zagotavljanju minimalne ravni prihodkov za družbo v primeru, ko je pri dražbi prisotna minimalna konkurenca. Tako je za APEK popolnoma primerno, da izklicne cene določi na ustrezno visoko raven, vendar ne presegajo nižje in pričakovane tržne vrednosti. Če so izklicne cene določene na tak način, ima regulator proste roke, da določi spektralne kape in ostala pravila dražbe, ki v ospredje postavljajo nadaljnjo konkurenco pred pretiranim osredotočenjem na konkurenco na sami dražbi.

7. Točke upravičenosti na lot. Družba Tušmobil predlaga, da se upravičenost točke na lot določi na način, ki omogoča dvostransko prehajanje med vsemi frekvenčnimi pasovi, ki imajo določeno stopnjo zamenljivosti. Naš predlog je, da imata frekvenčna pasova 800 MHz in 900 MHz enake točke upravičenosti na lot, prav tako naj imata enake točke upravičenosti na lot tudi frekvenčna pasova 1800 MHz in 2600 MHz. Predlagamo 04:01 razmerje točk med 800/900 MHz in 1800/2600 MHz.

II. Nejasnosti in pomanjkljivosti osnutka informacijskega memoranduma

Glede na to, da je Agencija objavila osnutek informacijskega memoranduma, Tušmobil zanima kdaj bo objavljena končna verzija informacijskega memoranduma, ki bo vsebovala vse ključne elemente (tudi izklicne cene in točke upravičenosti) za kvalitetno pripravo na javni razpis? Koliko časa od objave popolnega informacijskega memoranduma bo na voljo podajanje komentarjev?

Pri objavi osnutka informacijskega memoranduma je APEK pojasnil in na svoji internetni strani zapisali, da *»pri pripravi razpisne dokumentacije ni dolžna*

upoštevati prejetih mnenj zainteresirane javnosti, prav tako lahko agencija pripravi razpisno dokumentacijo neodvisno od objavljenega osnutka informativnega memoranduma.« To lahko pomeni, da so se strokovnjaki pri

posameznem operaterju lahko zaman pripravljali in pri tem porabili veliko časa in sredstev za nekaj, kar sploh ne bo podlaga za končni javni razpis. Pri tako velikem in pomembnem projektu, kot je razpis frekvenc, od Agencije pričakujemo, da objavi informacijski memorandum, ki bo bil v veliki večini podlaga za javni razpis in s pomočjo katerega se bomo lahko operaterji kvalitetno pripravili na javni razpis in samo dražbo.

Točka 3.2 in 3.3

Frekvenčna pasova 900 MHz in 1800 MHz bosta na voljo za uporabo komaj 3. januarja 2016. Zanima nas zakaj sta sploh vključena v samo dražbo, glede na to, da se bosta lahko uporabljala komaj čez 2 leti in kdaj bo nastopila plačilna obveznost za ta dva frekvenčna pasova? Argumenti APEK-a za takšno namero so bili pavšalni oz. neprepričljivi, zato od APEK-a pričakujemo dejansko utemeljitev načrtovane vključitve. Po mnenju Tušmobila ni prave potrebe, da se pasovi, ki potečejo 2016, podeljujejo že v letu 2014. Spoštujemo odločitev APEK-a, da razpiše poziv za vse pasove hkrati, vendar pa mora APEK pri tem upoštevati kakšne posledice lahko izvedba dražbe pod predlaganimi pogoji, kjer se zahteva 100% vnaprejšnje plačilo za pasove, ki bodo na voljo šele leta 2016. Če APEK ne more spremeniti predlaganih pogojev dražbe, potem je bolje, da se pas 900 MHz in 1800MHz izloči iz dražbe in se ga podeli ob njenem poteku.

Točka 4.4.1.5

Glede na to, da je plačilo administrativnih stroškov zahtevani element v ponudbi in da pri upravljanju in nadziranju smotrne porabe administrativnih stroškov operaterji niso vključeni, niti ni pregleda nad njimi, družbo Tušmobil zanima koliko bodo le-ti znašali, obenem pa nasprotujemo nedoločenosti navedenih stroškov, saj je jasno, da stroški nastajajo že v tem trenutku. kakšnokoli zaračunavanje stroškov za nazaj ali stroškov, ki niso vnaprej utemeljeno napovedani, je kršitev načela predvidljivosti v postopku – ki se formalno ni še niti začel. Zakon o elektronskih komunikacijah (ZEKOM-1) ne predvideva kritja vseh stroškov, temveč le administrativnih stroškov postopka, kar v primeru javne dražbe pomeni predvsem kopiranje in pošiljanje listin, stroške drugega drobnega materiala, nikakor pa to ne more pomeniti plačila (četudi proporcionalnega dela) zunanjih svetovalcev, najema luksuznih prostorov po izbiri Agencije ipd.

Točka 6

Agencija je določila da bo oblika dražbe CCA, za katero pa je potrebna sprememba ZEKOM-1, ki se kljub sprejemanju po nujnem postopku še ni zaključilo. Po eni strani tako Agencija sili operaterje v stroške priprave na avkcijo, stroški že nastajajo tudi Agenciji, ni pa gotovo, ali bo dražba na tak način sploh izvedena. Zanima nas kaj bo v tem primeru naredila Agencija? Kako bo to vplivalo na samo časovnico izvedbe dražbe? A se bodo v tem primeru povišali administrativni stroški?

Točka 6.1.4

Nejasno je zakaj APEK predlaga 100% depozit. Takšne prakse v EU nismo zasledili. Družba Tušmobil odločno nasprotuje tako predlogu, da morajo dražitelji plačati depozit v višini 100% svoje izhodiščne ponudbe kot predlogu, da mora na zahtevo APEKa med samo dražbo zvišati dvoji depozit da pokrije 100% svoje najvišje ponudbe. Argumenti za to so podrobno utemeljeni tekom na številnih mestih tega dokumenta.

V točkah 21. in 22. je napisano, da lahko APEK zahteva povišanje zneska depozita in da bo objavil rok do katerega je potrebno nakazati višje depozite. Glede na to, da gre pri dražbi za visoke denarne zneske je potrebno že vnaprej točno določiti razumni rok v katerem bomo operaterji lahko pridobili zvišanje depozita. Prosim, da se določi točen rok. V Informacijskem memorandumu je uporabljen termin, da APEK »lahko zahteva« zvišanje depozite. Prosim, da APEK natančno navede v kakšnih primerih bo to zahteval in v katerih tega ne bo zahteval. APEK naj razmisli tudi o možnosti bančne garancije.

Točka 6.1.6

V točki 25. piše, da lahko APEK izključi dražitelja, ki krši pravila dražbe, ob čimer bo dražitelj izgubil depozit. Navedena sankcija je predvidena ne glede na obliko in težo kršitve in po našem mnenju celo lahko predstavlja perverzno incentivo na strani agencije, saj denarni zneski, ki so v okviru dražbe predvideni, predstavljajo signifikanten odstotek prihodka državnega proračuna. Obenem ni jasno, kako se bo kršitev pravil dražbe ugotavljala, kakšna pravna sredstva so na voljo in kako bi to vplivalo na dejansko alokacijo frekvenc v primeru neutemeljene izključitve.

III. Predlogi in pripombe družbe Tušmobil

V nadaljevanju bomo podrobno opisali in predstavili naše predloge in pojasnili zakaj so te spremembe nujno potrebne. Prizadevamo si podati tudi nekaj splošnih pripomb o uporabi CCA formata za avkcijo.

CCA format dražbe

Družba Tušmobil ima velike zadržke glede uporabe CCA formata za dražbo takega obsega. Zavedamo se sicer, da ima predlagana oblika nekaj prednosti, npr. sposobnost dražiti za paket spektra namesto posameznih lotov. Po drugi strani pa imamo glede CCA dražbe veliko pomislekov. Prvič, nemogoče je predvideti razmerje med ponujeno ceno v CCA in dejansko, končno ceno za

spekter. Drugič, opažamo, da ima CCA format različne rezultate po Evropi, z nekaterimi primeri rezultatov avkcije, v katerih so veliki operaterji osvojili zelo

velik delež razpoložljivega spektra, cene pa so se zelo razlikovale med operaterji, pogosto brez očitnega razmerja do količine spektra, ki so ga operaterji pridobili.

V tem kontekstu smo zelo zaskrbljeni, da trenutna pravila, ki jih je APEK predlagal, dajejo prednost velikim, kapitalsko močnim operaterjem pred manjšimi in potencialnimi novimi vstopniki. Čeprav je realno pričakovati, da bodo veliki in kapitalsko močni operaterji predložili finančno impresivne ponudbe za večjo količino spektra, pa je značilnost CCA avkcije ravno v pričakovanju, da najvišja ponudba ne bo potrebna in bodo končne cene pomembno nižje. Tak način obnašanja je nerealno pričakovati od manjših operaterjev. Značilno je namreč, da se manjši operaterji soočajo s kratkoročnimi proračunskimi omejitvami, ki lahko pod predlaganimi pravili preprečijo višje ponudbe za posamezen del spektra. Zdi se nam, da smo manjši operaterji s predlaganimi depoziti in z vnaprejšnjim plačilom zelo prikrajšani v tem formatu, še predvsem v kontekstu »multi-band« dražbe, kjer je celoten posel operaterja na kocki.

Da bi ustvarili bolj enake konkurenčne pogoje med operaterji, ki bodo dražili, je bistvenega pomena, da Agencija deluje v smeri, da omogoči manjšim operaterjem tvorno sodelovanje v dražbi na način, ki bo omogočal, da za frekvence ponudijo tržno (a ne protikonkurenčno napihnjeno) ceno. V nadaljevanju bomo opisali dva glavna ukrepa, ki jih lahko APEK uporabi. Prvič, spektralne kape se morajo zaostriti, da se prepreči taktika »over-bidding« večjih in kapitalsko močnih dražiteljev, ki jih vodijo protikonkurenčni motivi in želijo izkoristiti kratkoročne proračunske omejitve šibkejših konkurentov. Drugič, depoziti in plačilni pogoji morajo biti postavljeni tako, da je manjšim operaterjem omogočeno, da lahko s svojim finančnim proračunom uspešno sodelujejo na tako veliki mega-dražbi. Poudarjamo, da navedeno predstavlja tudi optimizacijo za državni proračun, saj bi bila v primeru, da bi velika operaterja manjše izrinila iz dražbe, verjetno vsota prihodkov od "zmagovalcev" nižja od vsote prihodkov, ki bi jih državni proračun realiziral, če bi dražbo uspešno zaključili vsi operaterji. V nadaljevanju bomo predstavili vrsto konkretnih predlogov.

1. Frekvenčni pas 900 MHz

Družba Tušmobil je še posebej zaskrbljena, saj trenutna pravila dražbe dopuščajo, da lahko dva dražitelja skupaj prevzameta 2 x 30 MHz spektra v frekvenčnem pasu 900 MHz, kar je več kot 85% skupne razpoložljivosti. To je za frekvenčni pas 900 MHz zelo nenavadno, saj ni primarni pas za LTE tehnologijo, ampak frekvenčni pas za obstoječe 2G tehnologije in nedavno implementirano 3G tehnologijo. Tako je smiselno pričakovati, da bi vsi trije operaterji zahtevali vsaj 2 x 10 MHz na tem pasu, da bodo lahko zagotovili kontinuiteto pri svojih trenutnih dejavnostih. Ne glede na to, trenutna zasnova oz. pravila avkcije

odpirajo možnost, da eden od operaterjev pridobi samo 2 x 5 MHz. To bi bilo lahko sprejemljivo, če bi na trgu delovali trije enakovredni operaterji. V nobenem primeru pa ne sme biti sprejemljivo, če s tem prva dva dominantna operaterja izrineta že obstoječega operaterja, z vsemi negativnimi posledicami, ki jih izhod iz konkuriranja povzroči.

Zaradi navedenega je potrebna omejitev ponudb v pasu 900 MHz, da se odpravijo priložnosti za protikonkurenčne ponudbe. APEK lahko zavzame več pristopov:

- **Razveljavitev.** APEK lahko uvede spektralne kape 2 x 10 MHz, kot je to storila pri frekvenčnem pasu 800 MHz, ki je rezerviran za manjše operaterje in nove vstopnike na trg. To bi zagotovilo zaščito za Tušmobil pred velikima dvema operaterjema, ki se lahko obnašata zelo protikonkurenčno, čeprav smo opozorili, da še vedno pušča odprto tveganje, da bi eden od velikih dveh poskušali izriniti drugega.
- **Velikost lotov in spektralne kape.** APEK bi lahko zmanjšal velikost lota na 2 x 2,5 MHz, kar pomeni, da bi lahko operaterji dražili in pridobili njihovo trenutno kapaciteto na spektru. Z vzpostavitvijo spektralne kape 2 x 12,5 MHz na 900 MHz bi onemogočili protikonkurenčne previsoke ponudbe. Zmanjšanje velikosti lota bi v tem primeru bila smiselna, saj bi lahko na ta način dražitelji upravljali z 2 x 2,5 MHz za GSM storitev.
- **Spektralna kapa za nižje pasove za dva dražitelja.** APEK bi lahko uvedel omejitve zmagovalcem in določitev cen CCA, ki bi odpravile vse možne rezultate, kjer bi dva dražitelja pridobila več kot 2 x 45 MHz v frekvenčnih pasovih pod 1GHz. Ta pristop je še posebej zanimiv za APEK, ker zagotavlja, da imajo vsi trije operaterji možnost, da pridobijo kritično maso frekvenc na 900 MHz, kljub temu pa med njimi vzpodbuja konkurenco za tretji lot v velikosti 2 x 5 MHz.

V Romuniji in Irski so zagotovili pogoje za preudarno določitev frekvenčne kape na 900 MHz v CCA kontekstu. Obe državi sta frekvenčne kape postavili tako, da sta zagotovile štirim operaterjem pridobitev frekvenc v pasu 900 MHz: Romunija je na pasu 900 MHz postavila frekvenčno kapo 2 x 12,5 MHz (kratkoročno) in 2 x 10 MHz (dolgoročno), Irska je na pasu 900 MHz in 800 MHz določila skupno frekvenčno kapo 2 x 20 MHz. Opisane spektralne kape so strožje, kot so morda potrebne v Sloveniji, zlasti v zvezi z negotovostjo glede resnega četrtega dražitelja, vseeno pa opisani primeri služijo kot ilustracija, da je mogoče implementirati tudi zelo stroge omejitve.

2. Ostale spektralne kape in rezervacije

Družba Tušmobil je prepričana, da so bile ostale spektralne kape (na 1800 MHz in za celoten spekter) postavljene previsoko in da bosta velika operaterja z

lahkoto monopolizirala dragocen spekter. Primerjave CCA rezultatov večpasovnih (multi band) dražb po vsej Evropi kaže jasen trend: uveljavljeni kapitalsko močni operaterji si s svojo finančno močjo rezervirajo največ spektra na nizkih frekvenčnih pasovih (t.j. pod 1GHz) in večino spektra na visokih frekvenčnih pasovih, ki jim ustreza. V državah, kjer obstajajo očitne finančne asimetrije med operaterji, bo prihajalo do nepravilnih izidov dodelitve frekvenčnega spektra vse dokler regulator ne bo sprejel ukrepov za zaščito dolgoročne konkurenčnosti, s tem da postavi ustrezne spektralne kape.

Tabela 1 prikazuje evropske dražbe, kjer sta bila v »multi-band« CCA dražbi prisotna 800 MHz in 900 MHz frekvenčna pasova. **Po primerjavi držav kot so Romunija, Irska, Švica, Velika Britanija in Avstrija je razviden jasen trend, kjer veliki operaterji kupijo toliko frekvenc na nizkofrekvenčnih pasovih kolikor jim je dovoljeno z frekvenčnimi kapami.** V Romuniji in Irski so relativno stroge oz. ozke spektralne kape imele namen, da bo spekter na voljo tudi tretjemu in četrtemu operaterju, medtem ko so drugod po državah bili tretji operaterji izrinjeni iz spektra na nizko frekvenčnih pasovih. Za primer lahko navedemo zadnjo aktualno dražbo, ki se je zgodila v sosednji Avstriji: vodilni operater Telekom Austria si je zagotovil ogromen delež 2 x 35 MHz na frekvenčnih pasovih 800 MHz in 900 MHz, drugi največji operater T-Mobile si je zagotovil dodatnih 2 x 25 MHz, pri čemer je tretji največji operater Hutchison pridobil samo 2 x 5 MHz na frekvenčnem pasu 900 MHz.

Tabela 1: 800 & 900 MHz skupne spektralne kape

Država	800 & 900 MHz spektralna kapa	Koliko spektra je bilo pridobljenega od prvih dveh največjih operaterjev na 900 MHz?
Romunija	2 x 20 MHz	Orange: 2 x 20 MHz; Vodafone: 2 x 20 MHz
Irska	2 x 20 MHz	Vodafone: 2 x 20 MHz; Telefonica: 2 x 20 MHz
Švica	2 x 25 MHz	Swisscom: 2 x 25 MHz; Sunrise: 2 x 25 MHz
Velika Britanija*	2 x 27,5 MHz	Telefonica: 2 x 27.5 MHz; Vodafone: 2 x 25 MHz
Avstrija	2 x 35 MHz	Telekom Austria: 2 x 35 MHz; T-Mobile: 2 x 25 MHz
Nizozemska	Brez skupne kape**	KPN: 2 x 20 MHz; Vodafone 2 x 20 MHz

*900 MHz pas ni bil vključen v dražbi Veliki Britaniji, vendar je bila spektralna kapa uvedena v dražbi ob upoštevanju obstoječega stanja; ** Ni bilo skupnih frekvenčnih kap, bila je rezervacija spektra na pasu 800 MHz za nove vstopnike.

Družba Tušmobil pozdravlja odločitev, da je APEK sprejel nekatere delne ukrepe za zaščito manjših operaterjev s tem, da je rezerviral 2 x 10 MHz spektra na pasu 800 MHz. Zelo podpiramo ta predlog, ki je pravzaprav edini ukrep, ki

omejuje možne protikonkurenčne posledice dražbe. Kljub temu, da bi isti cilj alternativno lahko dosegli z 2 x 10 MHz omejitvijo za vse dražitelje, kar je pogosta praksa v Evropi, je taka rešitev manj sprejemljiva razen v primeru, če bi sprejeli določene strožje omejitve za velike operaterje na 900 MHz.

Podobna zgodba se ponavlja v visoko frekvenčnih spektrih. Težnje regulatorjev, da postavijo visoke spektralne kape na teh pasovih je privedlo v to, da so veliki operaterji pridobili veliko večje količine spektra v visoko frekvenčnem spektru kot manjši operaterji. Na primer:

- Avstrija: vodilni operater Telekom Austria je »pograbil« 2 x 35 MHz spektra na frekvenčnem pasu 1800 MHz, kljub temu, da je pridobil največji del spektra tudi v ostalih pasovih;
- Švica: operater Swisscom je pridobil 2 x 80 MHz v frekvenčnih pasovih 1800 MHz, 2100 MHz in 2600 MHz;
- Velika Britanija: operater Everything Everywhere je »pograbil« 2 x 35 MHz na 2,6GHz, ne glede na to, da ima na pasu 1800 MHz frekvenčni blok 2 x 45 MHz

Manjši operaterji praviloma ostanejo z najmanjšo možno kapaciteto frekvenc za izgradnjo LTE omrežja. Dolgoročno lahko ti asimetrični rezultati predstavljajo resno oviro na spodobnost manjših operaterjev, da razširijo svojo bazo strank in izboljšajo svoje predispozicije za mobilni internet, kar lahko trajno zmanjša konkurenco v nekaterih od teh držav.

Dobra novica je, da so številni regulatorji v srednji Evropi opazili ta trend in pravočasno sprejeli ukrepe za zaščito konkurence z določitvijo frekvenčnih kap, ki omejujejo večje operaterje, da kupijo spekter, ki ga resnično potrebujejo. Na primer:

- Slovaška je določila frekvenčno kapo 2 x 20 MHz na frekvenčnem pasu 1800 MHz, medtem ko spektralne kape niso postavili na pasu 2600 MHz
- Češka je spektralne kape postavila 2 x 23 MHz na 1800 MHz in 2 x 20 MHz na frekvenčnem spektru 2600 MHz

Družba Tušmobil za odpravo teh problemov predlaga, da APEK zniža predlagane spektralne kape. Konkretno predlagamo naslednje spremembe, ki bi spodbujale konkurenčne učinke dodelitve frekvenčnega spektra:

- znižanje skupne spektralne kape pod 1GHz (na 800 MHz in 900 MHz) na 2 x 22,5 MHz na operaterja (ali) omejitev zmagovalcem, ter določitev cen, ki odpravlja vsakršen izid v katerih dva operaterja v kombinacijah pridobita več kot 2 x 45 MHz na frekvenčnem pasu pod 1GHz;
- brez spremembe spektralne kape na pasu 1800 MHz;
- zmanjšanje skupne spektralne kape v vseh FDD pasovih na največ 2 x 90 MHz.

3. Depoziti

Družba Tušmobil odločno nasprotuje tako predlogu, da morajo ponudniki/dražitelji plačati depozit v višini 100% svoje izhodiščne ponudbe kot predlogu, da mora na zahtevo APEKa med samo dražbo zvišati dvoj depozit da pokrije 100% svoje najvišje ponudbe. To predstavlja neprimerljivo hudo finančno obveznost za vse dražitelje, še posebej za manjše dražitelje, ki nimajo enakega dostopa do kapitala kot uveljavljeni veliki operaterji, ki ustvarjajo velike denarne dobičke, upravljajo z večjimi denarnimi tokovi že veliko let in so bodisi v državni lasti ali lasti velikih mednarodnih skupin. Glavni namen depozitov je, da preprečujejo neplačila in neprimerno udeležbo na sami dražbi. Depozit v višini 20 - 30% rezervne cene povsem zadostuje in je splošno uporabljen za večino dražb po celem svetu. Predlagan depozit v višini 100% izhodiščne ponudbe nima jasne utemeljitve in ne temelji na nobeni nedavni izvedeni evropski CCA dražbi.

Družba Tušmobil je še posebej zaskrbljena, da je APEK na eni strani postavil zelo visoke spektralne kape, ki bodo omogočala velikim operaterjem da kupijo več frekvenčnega spektra kot ga resnično potrebujejo ter na drugi strani izredno strog depozit in plačilne pogoje. Dokler ne bo obveznost depozitov postavljen bolj ohlapno, bodo manjši operaterji pri oddajanju ponudb soočeni s finančnimi omejitvami, njihove ponudbe pa ne bodo izražale njihove prave namere za plačila za razpoložljiv frekvenčni spekter, četudi bi ta bila dolgoročnejša. To dejstvo bi lahko tlakovalo pot za protikonkurenčne izide dodeljevanja in nizkimi doseženimi cenami za državni proračun.

Še posebej nasprotujemo določbi, da mora dražitelj zviševati svoj depozit da pokrije 100% svoje najvišje ponudbe na dražbi. Kot prikazuje tabela 2 je taka zahteva neprimerna za evropske CCA dražbe. Značilno je, da se ne zahteva nobenih dodatnih obveznosti od osnovnega depozita in nikjer nismo zaznali, da je bil kjerkoli določen višji depozit od 50% najvišje ponudbe. Še bolj pereče je, da ne vemo kakšna bo naša obveznost v višini 100%, saj še ni določenih izklicnih cen. Pravilo, da je ponudbo v vsakem krogu potrebno imeti pokrito z depozitom, sicer lahko operater izgubi dane depozite in je izločen z dražbe, v praksi zahteva, da je potrebno 100% plačilo za ves ponujeno ceno za spekter zagotoviti vnaprej. Tega nismo zasledili nikjer v Evropi. APEK pozivamo, da se opredeli do te namere, zakaj v tej točki želi tako očitno odstopati od prakse v EU, kjer ne najdemo podobnega primera. Ne glede na predpostavki, da bo APEK postavil robustne izklicne cene, smo prepričani, da bi bil depozit v višini 20% dovolj, da se onemogoči, da dražitelj ne draži spektra, ki ga ne bo mogel plačati.

Tabela 2: Pristopni depoziti v CCA dražbah v Evropi

Država	Začetni depozit	Dodatni depozit
Romunija	50% vsote rezerviranih cen za lote v začetnem krogu	Ni bil zahtevan
Velika Britanija	£100k za posamezni lot v prvem krogu	Regulator je lahko zahteval dodatno garancijo do največ 50% največje oddane ponudbe.
Irska	Vsota rezerviranih cen za lote v "application bid".	Ni bil zahtevan
Slovaška	€500k za točko upravičenosti na lot v "application bid".	Ni bil zahtevan
Švica	50% rezervirane cene lota v "application bid".	Regulator je lahko kadarkoli zahteval zvišanje bančne garancije, ki ni bila manjša od 25% najvišje ponudbe.
Nizozemska	Depozit se je gibal med €200k na točko in €400k na točko, odvisno od izpolnjevanja pogojev začetne ponudbe.	Ni bil zahtevan
Danska	DKK 100m (€13.5m)	Ni bil zahtevan

Glede na navedeno so predlagana pravila depozita izjemno zahtevna in neprimerljiva z zadnjimi evropskimi dražbami, vključno z vsemi CCA dražbami po Evropi. Trenutno oblikovan grobo diskriminira manjše operaterje in zmanjšuje njihovo spodobnost za dajanje ponudb na dražbi, ter zvišuje tveganje da največja dva operaterja pridobita preveč spektra pod ceno oz. prepoceni. Predlagamo, da APEK od dražiteljev zahteva depozit v višini 20% začetne ponudbe, in da si pridržuje pravico, da med samo dražbo od dražiteljev zahteva da zvišajo svoj depozit, da pokrijejo 20% svoje najvišje ponudbe.

Prav tako zahtevamo, da se dražiteljem omogoči depozit v obliki bančne garancije, tako kot je bilo to običajna praksa v evropskih dražbah. Zahteva, da mora dražitelj oddati depozit na ne-obrestni račun, za nedoločen čas in za znesek, ki lahko močno presega njihove dejanske izdatke je neupravičeno strogo in ponovno diskriminira manjše dražitelje z manj finančne fleksibilnosti.

4. Plačilni pogoji

Glede na sam obseg in pomembnost spektra v tej dražbi je pričakovanje, da dražitelji stroške financirajo 100% vnaprej nerealno! Da je dražiteljem omogočeno izražanje njihove prave ocene vrednosti za spekter, je potrebno omogočiti, da se plačilo frekvenčnine razporedi v čas trajanja licence, v katerem bodo ustvarjali prihodke. Vsak drug pristop bo med dražitelji na dražbi ustvaril izredno asimetrijo, med tistimi ki imajo dostop do vnaprejšnjega kapitala skladno z njihovimi ocenami in tistimi ki so omejeni z proračunom.

Še enkrat naj poudarimo, da Tušmobil podpira multi-band dražbo samo v primeru, **če vse obveznosti nastopijo ob dejanskem izteku frekvenc**, kar je tudi edino pravično. Dejstvo, da plačilna obveznost nastopi dve leti preden se izteče veljavnost frekvenc oz. se sploh začne uporabljati frekvenčni spekter je nesprejemljivo in diskriminira operaterja, ki je še v investicijskem ciklusu in komaj relativno kratek čas akumulira dobičke, medtem ko prva dva operaterja že več let akumulirata dobičke in sta kapitalsko močno pripravljena na dražbo. V uvodu smo že utemeljili, zakaj se nam zdi tak ukrep sporen in da diskriminira Tušmobil v primerjavi z večjimi operaterji in je v nasprotju z ZPOmK-1.

Izid CCA dražbe je le toliko dober, kot je dobra kakovost ponudb, ki gredo v določitev zmagovalca. Če so dražitelji z administrativnim ukrepom dodatno kratkoročno omejeni s svojim proračunom, ne morejo ponuditi svoje realne cene za zelen spekter kot bi jo, če bi imeli možnost plačilo za spekter realizirati postopoma oz. ob poteku obstoječih pravic; v najboljšem primeru bo to pomenilo da bodo večji dražitelji pridobili spekter ceneje in bodo s tem odvzemali prihodke državi; v najslabšem primeru to pomeni, da bodo največji dražitelji pridobili tudi več spektra kot bi jih pod doktrino učinkovite alokacije omejene naravne dobrine, kar je veljaven zakonski leitmotiv upravljanja s frekvenčnim spektrom. Menimo, da bo do obeh izidov prišlo če bodo uporabljena trenutna pravila avkcije.

Zelo pomemben vpliv na razplet dražbe bodo imeli plačilni roki. Manjši operaterji vključno s Tušmobilom lahko ponudijo več, v kolikor bodo imeli možnost licitiran znesek plačati v letnih obrokih. Kratkoročna proračunska omejitev izhaja iz dejstva, da je imel Tušmobil manj časa za akumulacijo dobička oz. povrnitev investicije kot večji konkurenti. V tem pogledu ne moremo govoriti o enakem obravnavanju vseh operaterjev na trgu. Vztrajanje pri takšnih pravilih lahko ima nepopravljive posledice za trg slovenskih mobilnih komunikacij in je v nasprotju z zagotavljanjem zdrave konkurence ter v nasprotju z Zakonom o preprečevanja omejevanja konkurence (ZPOmK-1).

Družba Tušmobil predlaga, da se dražiteljem ponudi možnost takojšnjega plačila vnaprej ali plačila letnih obrokov. Možen precedens za Slovenijo je Danska, kjer so zmagovalni dražitelji vnaprej plačali 20% licenčnine, ostalih 80% licenčnine pa

v osmih (8) enakih letnih obrokih, pri čemer je prvi obrok zapadel eno (1) leto od začetka veljavnosti licenc.

5. Informacijska politika

Predlog APEKa omejiti zbirne podatke povpraševanja po končanem posameznem začetnem krogu (clock rounds) na dražbi je zelo nenavaden. Kot je prikazano v Tabeli 3, so vse države, ki so izvedle CCA dražbe v Evropi (razen Avstrije) sprejele skupen pristop razkritja agregatnega povpraševanja po kategoriji lota po koncu vsakega začetnega kroga. S strani APEKA predlagan specifičen pristop, s katerim se ne razkrije nobena informacije o agregatnem povpraševanju med posameznimi začetnimi krogi, je unikum in predlagan za uporabo samo v Sloveniji in Avstriji. Ob odsotnosti vsakršne razumne razlage o razlogih predlagane omejitve informacij in katastrofalnem izidu dražbe v Avstriji, APEK pozivamo, **da uporabi standardno evropsko prakso razkrivanja agregatnega povpraševanja po vsakem končanem začetnem krogu.**

Tabela 3: Razkrivanje informacij v evropskih CCA dražbah

Država	Razkrivanje informacij
Avstrija	Brez razkrivanja povpraševanja med posameznimi začetnimi krogi oz pred dodatnim krogom.
Danska	Podatki o agregiranem povpraševanju razkriti po vsakem začetnem krogu
Irski	Podatki o agregiranem povpraševanju razkriti po vsakem začetnem krogu
Nizozemska	Podatki o agregiranem povpraševanju razkriti po vsakem začetnem krogu
Romunija	Podatki o agregiranem povpraševanju razkriti po vsakem začetnem krogu
Slovaška	Agregirani podatki o povpraševanju objavljeni po koncu vsakega dneva med trajanjem začetnih krogov.
Švica	Podatki o agregiranem povpraševanju razkriti po vsakem začetnem krogu
Združeno Kraljestvo	Podatki o agregiranem povpraševanju razkriti po vsakem začetnem krogu

Tušmobil je prepričan, da obstajajo številni razlogi, da se podatki o agregatnem povpraševanju razkrijejo po vsakem začetnem krogu. Nasploh za LTE frekvenčni pas je razkrivanje te informacije osnova za ustrezna vrednotenja spektra na osnovi katerega lahko dražitelji sprejmejo ustrezne odločitve med samo dražbo. Omejevanje informacije o agregatnem povpraševanju lahko vzpodbudi velike, v finančnem smislu dominantne operaterje, k pretiranemu draženju (over-bidding), kar vzbuja dodatno skrb. Primer, ko je na nedavni dražbi v Avstriji en operater

(Telekom Austria) pobral več kot 50% celotnega razpoložljivega spektra, je v tem pogledu naravnost alarmanten. **Zato menimo, da APEK ne bi smel uporabiti prakse, ki je bila uporabljena le v Avstriji**, saj je očiten zgled prakse, ki ni dala pozitivnih rezultatov, celo za tako kapitalsko močne operaterje, kot je skupina Telekom Avstrija.

6. Izklicne cene

APEK oz. pristojno ministrstvo še ni razkrilo predlaganih izklicnih cen za spekter na dražbi. Po mnenju Tušmobila je vloga izklicnih cen dvojna: da se odvrne neresne ponudnike in da se zagotovi določen delež prihodkov za državo v kolikor bi konkurenca med dražitelji bila nepričakovano nizka. Po evropskih direktivah in nenazadnje tudi Zakonu o elektronskih komunikacijah je vsaka država članica obvezana, da promovira učinkovito rabo frekvenc. Zato naj bi izklicne cene ne bile postavljene na takšnem nivoju, ki bi bil lahko presegal pošteno tržno vrednost. Ne glede na navedeno, je v primerih kjer je očitno, da imajo določeni frekvenčni pasovi znatno vrednost (kot je primer na tej dražbi), za pristojno ministrstvo razumno, da postavi izklicno ceno tako, da se zagotovi pošten izplen za davkoplačevalce. Primerjava izklicnih cen po Evropi lahko služi kot ustrezna podlaga za določanje primernih izklicnih cen za dražbo v Sloveniji. APEK pa mora biti pozoren da se cene na dražbi umetno ne napihujejo z namenom omejevanja konkurence oz. izrivanja dražiteljev iz dražbe.

Če bo APEK sledil tej poti, potem bo podkrepil naše stališče, da ni potrebe, da se določijo ohlapne spektralne kape za namen generiranja konkurence med velikimi operaterji. Takšne ohlapne spektralne kape lahko le motivirajo v finančnem smislu dominante operaterje k protikonkurenčnem delovanju.

7. Točke upravičenosti na lot

Družba Tušmobil predlaga, da se točke upravičenosti na lot določi na način, da se omogoči dvosmerno prehajanje med frekvenčnimi pasovi med samo dražbo. Obstaja namreč določena stopnja zamenljivosti med vsemi loti, kar je predvsem pomembno upoštevati ob mejnem povpraševanju. Predlagamo sledeče:

- 800 in 900: ne manj kot 4 točke in ne več kot 8 točk za 2 x 5 MHz
- 1800, 2100 in 2600 FDD: 2 točki za 2 x 5 MHz
- 2100 in 2600 TDD: 1 točka za 5 MHz

Naš predlog temelji na primerjavi prejšnjih CCA dražb, predvsem na primerih Irske, Švice in Velike Britanije. Te države so uporabile različne pristope pri

določanju točk upravičenosti na lot za njihove multi-band dražbe, kot je to razvidno iz tabele 4.

Tabela 4: Točke upravičenja na dražbah na Irskem, Švici, in Združenem kraljestvu

Država	800 MHz točke	900 MHz točke	1800 MHz točke	2600 MHz točke
Irska	2	2	1	NA
Švica	6	6	2	2
Velika Britanija	2250	NA	NA	150

V Veliki Britaniji so bile točke upravičenosti na lot določene na način, da so omogočale enosmerno prehajanje med 800 MHz in 2600 MHz FDD in 2600 MHz TDD. S prehajanjem povpraševanja z določenega pasu na drug pas je kot rezultat skokovito rasla cena. Na primer, po prehodu iz 800 MHz na 2600 MHz FDD, dražitelj ni mogel več preiti nazaj na 800 MHz, tudi potem ko so cene na 2600 MHz FDD občutno narasle. Ponudbe so sicer še vedno bile možne v dodatnem krogu, je pa to zakrilo končno razkritje cene. Še več, skoraj zagotovo je to prispevalo k značilnemu koncu osrednjega dela dražbe začetnih krogov na dražbi v Veliki Britaniji, kjer veliko lotov ni bilo dodeljenih, ustvarjena pa je bila velika negotovost glede nadaljnjega poteka dražbe v dodatnem krogu.

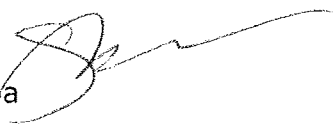
V nasprotju pa sta tako na dražbi na Irskem in v Švici bile uporabljeni strukturi, ki sta omogočali dvosmerno prehajanje med vsemi pasovi. Naše razumevanje je, da je to omogočilo dražiteljem določeno mero fleksibilnosti, da prehajajo med določenimi paketi z različnimi deleži "nizkega" in "visokega" frekvenčnega spektra. Verjamemo, da se na ta način povečuje verjetnost, da se bo osrednji del dražbe zaključil z rezultatom, ki bo v skladu s pričakovanji in bo zmanjšal riziko nepodeljenih lotov po koncu osrednjega dela dražbe začetnih krogov.

IV. Zaključek

Poudarjamo, da si želimo iz strani Agencije preišljena, argumentirana in konstruktivna pojasnila pripomb in predlogov, ki so podani iz naše strani v okviru javnega posvetovanja. S takšnim postopanjem bi Agencija zagotovila utemeljitev in razumevanje rešitev oziroma stališč, ki jih zavzema, kakor tudi njihovo legitimnost in zakonitost.

S spoštovanjem.

Martina Denovnik
Vodja oddelka za regulativo in domače operaterje

Tony Štupar
Pravna služba

Milan Berlič
Direktor področja omrežja in kakovosti storitev

tušmobil 2

Marko Fujs
Prokurist

